

Het 'uniform' van Don Bosco

De zwarte toog of de soutane

De toog of toga was oorspronkelijk het nationale gewaad van de Romeinen. Later in de geschiedenis werd de toga ook een manier van kledij van verschillende ambtenaren. Zo zie je zelfs nu nog hoogleraren, rechters en juristen zich in een toga hullen als ze hun beroep uitoefenen. Ook voor priesters en andere geestelijken was een toog of toga gedurende lange tijd een soort van ambtskleding of uniform. De toog wordt ook een soutane genoemd. De lange, zwarte jas waarin we Don Bosco gehuld zien op de meeste afbeeldingen is zo'n soutane of toga (toog).

De soutane is een lang priesterkleed met nauwe mouwen en een rij knoopjes van de hals tot de voeten dat gedragen werd door katholieke geestelijken. Het kledingstuk reikt meestal tot enkele centimeters boven de schoenen en sluit bij de hals met de priesterboord. De soutane heeft doorgaans 33 knopen als een verwijzing naar de 33 jaren die Jezus Christus op aarde doorbracht. Sommige geestelijken zijn echter zo groot of juist klein, dat hun soutane meer of minder knopen moet bevatten. De meeste soutanes worden echter zo gemaakt dat ze altijd 33 knopen hebben. De kleur varieert met de waardigheid van de persoon: de gewone kleur is zwart voor gewone priesters,, maar bisschoppen dragen een paarse, kardinalen een rode en de paus een witte toog.

In de negentiende en vroege twintigste eeuw maakten priesters zich zo duidelijk kenbaar. Ze vielen sterk op door hun kleding. In de toenmalige maatschappij was dat heel normaal: beroepen en standen waren toen veel herkenbaarder dan tegenwoordig. Een japon zei: ik ben een dame; klompen en een pet zeiden: ik ben maar heel gewoon. De priesterkleding viel extra op omdat ze de mode - de 'wereld' - niet volgde, maar opzettelijk leek af te wijzen. Tegelijk had ze een zekere signaalfunctie: verscheen ergens een priester, dan zag iedereen dat het hier niet om een gewone burgerman ging en het gesprek paste zich onmiddellijk aan. Sinds de jaren '60 worden soutanes minder gedragen door geestelijken.

De soutane was de dagelijkse kleding van de priester. In deze kleding ging de priester niet voor in de mis. Het priesterkleed leek wat op een kloosterkleed. Wie dat droeg, bedoelde aan te geven dat hij de 'wereld' had verlaten en 'zich met Jezus Christus had

bekleed'. Behalve een duidelijk engagement gaf het kledingstuk ook soberheid aan. Het was niet ontworpen om elegant te zijn of op te vallen.

Seminaristen - zoals Giovanni Bosco in dit verhaal - kregen bij hun intrede in het seminarie ook zo'n zwarte soutane. Het zwart van hun soutane stond symbool voor het afzien van deze wereld, terwijl de witte superplie (hemd) die ze ook overhandigd kregen het leven vanuit de genade symboliseerde, helder en stralend, een voorafbeelding van de hemelse glorie. Dood voor de wereld, levend voor God, is de seminarist reeds als priester gekleed.

De biretta

Don Bosco wordt meestal snel herkend voornamelijk vanwege deze typische zwarte jas én het zwarte vierkante priesterhoedje dat hij vaak droeg. Dit hoedje wordt een biretta genoemd. Het is het hoofddekseel van mannelijke, niet in een klooster levende geestelijken in de Rooms-Katholieke Kerk. In het Nederlands noemen we het meestal een bonnet. Het is vierkant en gemaakt van stof met ingevoerde kartonnen stroken. In de meeste gevallen heeft het een pompon, een bolvormige kwast zonder koord, bovenop in het midden.

De bonnet is bekend sinds de 13e eeuw. De kleur van de bonnet geeft de rang van de drager aan. Priesters en diakens dragen een zwarte bonnet met een zwarte pompon. De biretta van bisschoppen is paars, die van kardinalen is scharlakenrood en heeft geen pompon. De plant kardinaalsmuts is naar dit hoofddekseel genoemd, omdat de vrucht van deze plant qua kleur (rood) en vorm (min of meer vierkant) op dit hoofddekseel lijkt. De paus draagt geen bonnet.

Naar alle waarschijnlijkheid gaat de biretta terug op het hoofddekseel dat afgestudeerde theologen ontvingen tezamen met hun titel. In de middeleeuwen studeerden voornamelijk geestelijken theologie en zo werd de biretta of bonnet tot een symbool van het priesterschap in het Westen.

